

Антощук Андрій Олександрович,
доцент кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

НОВА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ В УМОВАХ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ПОЛІГОНІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ 3D ВІЗУАЛІЗАЦІЇ

Одним із основних завдань вищих навчальних закладів, відповідно до Закону України «Про вищу освіту» є «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [1]. Особливого значення у цьому контексті набуває отримання вищої освіти у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання. Не є виключенням, а можна сказати і є флагманом забезпечення якісної вищої освіти Національна академія внутрішніх справ (далі – Академія) – вищий навчальний заклад із специфічними умовами навчання, який займає перші місця із підготовки кадрів для Національної поліції [2, с. 41–42].

Необхідно відмітити, що успішна діяльність майбутніх працівників поліції у боротьбі зі злочинністю залежить від їх професійної підготовки саме у відомчих навчальних закладах. Завданням відомчих навчальних закладів системи МВС України – виховати і виростити з числа курсантів професійних офіцерів і юристів. Тому, в Академії, як у провідному відомчому вищому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання, приділяється значна увага практичній підготовці майбутніх правоохоронців.

Надзвичайно високу ефективність освітнього процесу в Академії забезпечується кафедрою криміналістики та судової медицини завдяки застосуванню таких методів, форм і прийомів навчання, як: навчальний «полігон», ділова гра («квест»); аудіовізуальний метод навчання; дискусія із запрошенням практичних працівників; тренінги індивідуальні та групові (як окремих, так і комплексних навичок) та інші.

З метою відпрацювання вмінь здобувачів, кафедрою спільно із іншими загальноакадемічними кафедрами створено та активно використовуються в освітньому процесі наступні навчально-тренувальні полігони: «Житлова кімната», «Банківська установа», «Кабінет службової особи», «Кімната пред'явлення для впізнання», «Наркопритон», «Нарколабораторія», «Зелена кімната», «Місця дорожньо-транспортних пригод». Завдяки використанню навчально-тренувальних полігонів здобувачі вищої освіти мають можливість в умовах максимально наближених до реальності, використовуючи знання, отримані в ході теоретичних занять відпрацювати вміння та отримати навички, які найбільше ціняться в практичних підрозділах після призначення здобувачів на відповідні посади [2, с. 44].

Саме завдяки криміналістичним полігонам, курсанти на практичних заняттях відточують свою майстерність і набувають практичні навички проведення таких слідчих (розшукових) дій, як огляд місця події, слідчий експеримент, пред'явлення для впізнання особи, обшук, допит. Приміщення криміналістичних полігонів складаються з імпровізованих житлових кімнат, службових кабінетів, в яких розташовані всі необхідні, наближені до реальних умов, меблі, предмети домашнього вжитку, манекени людей. Всі полігони забезпечені необхідними техніко-криміналістичними засобами, в які входять: криміналістичні валізи, фотоапарати, дактилоскопічні набори, засоби для фіксації слідів ніг та інше. Саме в умовах криміналістичного полігону при проведенні практичних занять широко застосовуються рольові ігри на таких заняттях, максимально наближених до умов реальної дійсності скоєного кримінального правопорушення, вирішуються як процесуальні, так і тактичні завдання.

Для більш якісного та функціонального використання криміналістичних полігонів, а також з метою вдосконалення проведення практичних занять, було б доречним використовувати також і інноваційні інструменти, а саме 3D моделювання (віртуальні конструктори). Загалом системи для ситуаційного моделювання розвиваються динамічно і знаходять своє застосування в багатьох сферах життєдіяльності. Зокрема, 3D моделювання застосовують, як у військовій, так і в цивільній сферах. У військовій сфері застосовуються тренажери для вогневої підготовки, симулятори реагування в умовах, наближених до «бойових», спеціальні симулятори для отримання навичок управління складною технікою. В цивільній сфері, симулятори і тренажери застосовуються для отримання навичок з управління технікою (автомобілі, літаки, танки).

Актуальність використання інноваційних технологій, а зокрема, віртуальних симуляторів в освітньому процесі визначається: по-перше, необхідністю вдосконалення методико-дидактичної організації процесу професійно орієнтованої підготовки майбутніх фахівців; по-друге, об'єктивною потребою сучасного суспільства в підготовці фахівців, здатних інтегруватися; по-третє, тенденціями національної освітньої політики.

Програма 3D моделювання буде корисна для створення інтерактивних тривимірних моделей різних місць подій, а також для проведення віртуального огляду місця події. Можливості програми дозволяють помістити об'єкти і сліди в будь-якій фізичній площині. Наприклад, сліди крові, відбитки рук можна розмістити на підлозі, на стіні, на предметах оточуючої обстановки. Знаряддя кримінального правопорушення (пістолет, ніж, сокиру і інші види зброї) можна помістити під диван або на поверхню столу, на ліжку, у ванну кімнату та інші місця. Також можливо імітувати безлад в приміщенні шляхом перевертання речей в будь-якій площині, в тому числі і шляхом природного падіння на підлогу.

Крім цього, як вважає Павлюк Н. В., візуалізована 3D – модель події злочину може бути застосована під час проведення допиту, що забезпечить повноту і точність фіксації повідомленої інформації. У разі виникнення перекручень у показаннях допитуваних осіб, які є наслідком добросовісної помилки при сприйнятті події, чи прогалин у відомостях осіб внаслідок забування певних фактів, віртуальна 3D – модель місця злочину може застосовуватись як тактичний прийом пред'явлення доказів з метою відновлення в пам'яті забутої інформації. Занурення у тривимірне середовище фактично надасть можливість свідкові або потерпілому знов опинитися на місці події, пригадати та повідомити нові дані [3, с. 114].

Швейцарські дослідники досить часто використовують 3D – моделі при розслідуванні злочинів. Так, для перевірки відомостей та різних версій за фактом про вбивство літнього чоловіка його сином, а також з метою пояснення перебігу події, що сталася, використовувалася тривимірна віртуальна реконструкція. Так, перебуваючи у квартирі, під час суперечки з батьком молодий чоловік здійснив в нього постріл з пістолета, в результаті чого батько помер. У своїх показаннях син стверджував, що постріл стався випадково, коли він впав на ліжко після поштовху отриманого від батька. Спеціалістами була зроблена віртуальна 3D – реконструкція місця події й тривимірні моделі тіл самого підозрюваного та жертви, їх точне розташування стосовно один одного. На підставі травм жертви візуалізовано траєкторію польоту кулі. Були відтворені три можливі конфігурації й продемонстровані суду відеороликом, з обертанням зображення в 360°. Твердження підозрюваного було спростовано, оскільки положення жертви не відповідало напрямку пострілу. У результаті отримано висновок про те, що траєкторія віртуальної кулі не відповідає траєкторії кулі, описаної підозрюваним. Доведено, що постріл з пістолета здійснено під час перебування підозрюваного у вертикальному положенні [4].

Отже, процес підготовки здобувачів ступеня вищої освіти у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, важливо базувати на основі системного використання, начальних полігонів та інтерактивних (віртуальних) симуляторів. Саме вони виступають відмінним засобом для розвитку здобувачами вищої освіти своїх здібностей. Основними перевагами використання начальних полігонів та інтерактивних (віртуальних) симуляторів є: підвищення інтересу до освіти; розвиток навичок самостійності для проведення слідчих (розшукових) дій, розвиток відповідальності і цілеспрямованості.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 63. – Ст. 1728.
2. Антошук А. О., Курилін І. Р. Використання інноваційних підходів при викладанні криміналістичних навчальних дисциплін. *Актуальні питання криміналістики* [Текст] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 20 груд.

2018 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 334 с.

3. Павлюк Н. В. Застосування 3D-модельовання під час допиту та слідчого експерименту. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці* : матеріали міжнар. «круглого столу» (Харків, 12 груд. 2019 р.) / редкол.: В. Ю. Шепітько (голов. ред.), В. А. Журавель, В. М. Шевчук, Г. К. Авдєєва. Харків : Право, 2019. 164 с.

4. Buck U., Naether S., Räss B., Jackowski C., Thali M. J. Accident or homicide – Virtual crime scene reconstruction using 3D methods. *Forensic Science International*. 2013. 10 Feb. Volume 225. P. 75–84. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0379073812002587?via%3Dihub>

Багаденко Ірина Петрівна,

начальник 2-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії кримінологічних досліджень та проблем запобігання злочинності ДНДІ МВС України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

**УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ
ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ДІТЕЙ**

В Україні поширюється тенденція вчинення злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей. Про це свідчать як повідомлення засобів масової інформації, так і статистичні дані правоохоронних органів.

Так, в Офісі Генерального прокурора заявили, що протягом 2019 року зареєстровано понад 550 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканності дітей. Серед них 148 зґвалтувань неповнолітніх, що удвічі більше потерпілих від зґвалтування у порівнянні з 2018 роком [1].

Значний відсоток зазначених злочинів, як правило, вчиняється з боку осіб, з якими жертва перебуває у довірливих стосунках (члени сім'ї, сусіди, вчителі). Наприклад, поточного року на Прикарпатті мало місце розбещення малолітньої з боку старших братів [2], на Миколаївщині – зґвалтування доньки батьком [3], у Києві хлопчик був зґвалтований хрещеним батьком [4], на Вінниччині батько розбещував свою малолітню дитину [5] та інші випадки.

Зазначені злочини завдають непоправної шкоди як фізичному, так і психічному здоров'ю дітей-жертв, що в майбутньому може послугувати детермінантом їхньої поведінки. Адже доведено, що діти, які ставали жертвами жорстокості і знущань, ймовірніше скоять подібний злочин у майбутньому, на відміну від дітей, які не були жертвами зазначених посягань.